

Terugblik 2 – De renga: het oosterse antwoord op het socratisch gesprek

Job Degenaar

De tanrenga's (een hokku/haiku en een wakiku) kenmerken zich door een concrete, 'praterige' wijze van schrijven. Je zou deze parlando-poëzie als vingeroefeningen kunnen beschouwen waarmee dichters gaandeweg in de materie thuisraken. Over een bepaald thema wisselen ze van gedachten. De een schrijft iets; de ander vult aan. Soms is een haiku van een vroege dichter het uitgangspunt, waar een latere dichter zijn mening over het beschrevene aan toevoegt.

In de solorenga's* van Simon Buschman gebeurt iets anders dan een alleenspraak: ze vormen een indringend gesprek en soms ook een strijd tussen twee of meer kanten van iemands persoonlijkheid, een dialoog – een tweegesprek – verenigd in één persoon.

Foto: Job Degenaar

Dat kunnen een 'zij' samen met een 'hij' zijn, zoals in de eerste renga (p. 28), die in de Zuid-Spaanse zomerhitte en volle stranden hun belevingen vanuit hun vrouwelijke of mannelijke kant met elkaar delen of een observerende 'ik' die schijnbaar onbewogen de veranderende tijd observeert, in gesprek met zijn alter ego die een licht heimwee naar het voorbije heeft.

In de tweede solorenga (p. 29) is een 'ik' aan het woord (de a-partner) die vooral de neiging heeft de 'saudade' van de nachtzijde te benadrukken en een (de b-partner) die juist het licht wil zien en o.m. spreekt van een 'majestueuze zonsopgang'.

Die positieve kijk van deze reflecterende b-partner keert terug in de derde solorenga (p. 31), waar de a-partner meer oog heeft voor de schaduwkanten van het bestaan (schemer, duister, de angst voor ouderdom) en waar de b-partner vraagt of het wat lichtvoetiger mag en de kracht en moed huldigt om door te gaan, ondanks het verval.

In de vierde solorenga (p. 32) noemt de a-partner zich 'een elders' en sluit de b-partner dan verbindend af met 'dat langzame doet ertoe:/ opgaan in hoe water ruist'.

Dat zo'n tweegesprek door verschillende ikken voor de betrokkene(n) therapeutisch kan werken, moge evident zijn.

Samenvattend zou je kunnen stellen dat in de strikte tanka-vormen waarvan de renga zich bedient, inhoudelijk alles mogelijk is en alle vrije sprongen van de creatieve geesten broederlijk naast elkaar kunnen bestaan, met respect voor de ander. Een wisselwerking die vruchtbaar blijkt. De lezer tenslotte laat deze veelheid aan indrukken tot zich komen en voelt zich ongetwijfeld rijker dan na de menselijk gesproken magere beleving van het denkresultaat van een socratisch gesprek.

Zou de renga eigenlijk niet geschikter zijn voor coaching en zelfs ook toegepast kunnen worden in therapie?

* In een solorenga gaat het om twee gesprekspartners die als dichters met elkaar in gesprek raken in het innerlijk (in het binnenste) van een en dezelfde persoon: de innerlijke dialoog.